

Nærings- og kulturkomiteen

Møtebok 2/11

Ávjuvárgæidnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Tid: 09:00 - 10:30 og 13:30 - 15:30

Sted: Karasjok

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
003/11	Motorisert ferdsel i utmarka i barmarkssesongen
004/11	Retten til fiske i sjøsamiske områder

Tilstede

Leder Toril Bakken Kåven, Nordkalottfolket (NKF)

Nestleder Geir Tommy Pedersen, Norske samers riksforbund (NSR)

Medlem Heidi P. Greiner Haaker, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap)

Medlem Margit Eli Anti Oskal, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap)

Medlem Knut Store, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap)

Medlem Inga-Lill Sundset, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap)

Medlem Randi Skum, Norske samers riksforbund (NSR)

Medlem Mathis Nilsen Eira, Norske samers riksforbund (NSR)

Medlem Gunn-Britt Retter, Norske samers riksforbund/Samefolkets parti (NSR/Sfp)

Medlem Per A. Bæhr, Flyttsamelisten (FSL)

Medlem Olaf Eliassen, Árja

Medlem Aud Marthinsen, Fremskrittspartiet (FrP)

Varamedlem Gunnar Nilsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) for Skjalg Jensen møter 25.-26.05.11.

Permisjoner:

Medlem Skjalg Jensen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap)

Fra administrasjonen

Sekretær: Siv Marit Romsdal Eira

Spørsmål til sametingsrådet

Komiteen hadde skriftlige spørsmål til sametingsrådet i sak 27/11 Retten til fiske i sjøsamiske områder.

Medlem i sametingsrådet Egil Olli svarte på spørsmålene 24.05.11 kl 17.25.

NKK 003/11: Motorisert ferdsel i utmarka i barmarkssesongen

Nærings- og kulturkomiteens innstilling

Innledning

Sametingsrådet viser i sin innstilling til overordnede linjer for saken om motorisert ferdsel i utmarka i barmarkssesongen. Det vises også til kommende konsultasjoner om ny forskrift for barmarkskjøring med bakgrunn i de foreslåtte tiltakene i prosjektet Barmarkskjøring i Finnmark 2010.

Merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Gunnar Nilsen og Margit Eli Anti Oskal, medlemmet fra Arja Olaf Eliassen, medlemmet fra Nordkalottfolket Toril Bakken Kåven og medlemmet fra Fremskrittspartiet (Frp) Aud Marthinsen kom med følgende merknad:

Overordnet prinsipper

De overordnede prinsipper for endring av loven om motorferdsel i utmark, må være at nærhet gir rett. Lokalbefolkningen i en kommune eller fylke må gis fortrinnsrett foran folk bosatt utenfor regionen. Det er utfordrende å knytte dette til den enkelte bygd, da utmarksbruken også har foregått på tvers av bygdene og på tvers av kommunegrenser. Mange oppholder seg også i flere kommuner i løpet av året. Uansett bør nærhetsprinsippet ligge til grunn. Kommunenes selvbestemmelse og dispensasjonsrett bør styrkes, både med tanke på utøvelse av loven og opprettelse av løypenett. Det er kommunene som best kjenner sitt lokale område, og som dermed best kan ivareta dispensasjonsmyndigheten. Dette gjelder også i forbudstiden fra 5. mai til 31. juli.

De tradisjonelle utmarks næringer skal behandles likt. Reindrift og andre utmarks næringer (sanking, foredling og salg av bær, innlandsfisk og andre naturgoder) er likeverdige næringer, og skal ha lik rett til ferdsel i forbindelse med sin næring. Dette innebærer at utmarks næringer må gis direkte hjemmel i loven til transport i forbindelse med næring. Dette innbefatter også at næringer behandles likt i fredningstiden fra 5. mai til 30. juni. I dag lider næringsutøvere ved at man ikke får drive sin tradisjonelle høsting og utmarks næring i denne avgjørende perioden.

Transport i forbindelse med kulturbasert høsting lovfestes for å sikre befolkningen å beholde det levesettet man har hatt i generasjoner.

Samiske næringer

I mange tilfeller er utfordringen innenfor utmarks næring det motsatte av hva DN og staten legger opp til. Det er skapt et inntrykk av at presset på naturen er stort, og at det er store mengder mennesker på fjellet som kjører mye. Enkelte samiske næringer er avhengig av å bevege seg på barmark. Dette gjelder spesielt utmarks næringer, som også inkluderer reindrift. Loven slik den er i dag, diskriminerer mellom de ulike næringene. Denne forskjellsbehandlingen kan ikke komiteen akseptere. Alle næringer må i tillegg ha en kritisk gjennomgang av sin kjøring slik at naturskader unngås.

Når det gjelder utmarksnæring, så har antallet utøvere gått katastrofalt tilbake de siste 30 år, i takt med at motorferdselloven ble innført. Det er grunn til å tro at dette er en medvirkende årsak. For de næringer som fortsatt har en lovfestet rett til å kjøre i næringsammenheng, har man ikke opplevd den samme drastiske tilbakegangen. Dette er en trussel mot en av de mest tradisjonsrike deler av samisk næring og kultur. Skal samisk utmarksnæring ha en mulighet til å utvikle seg, må man ha samme rettighet til å kjøre i næringsøyemed som man ser at reindriften har.

Det er positivt at den samiske befolkning i økende grad utvikler bedrifter innenfor moderne næringer som blant annet reiseliv. Mange av disse er basert på snøscooterturer på vinteren, og noen også barmarkskjøring i barmarksesongen. Dette kan gi arbeidsplasser i distriktene, økt stolthet og kan gi økt kunnskap rundt samisk kultur. Samtidig må denne praksisen følges nøye; på ene siden bør transport i forbindelse med næring gi mulighet for å kjøre på barmark, mens man på andre siden kan øke trafikken kraftig basert på reiselivstrafikk med utgangspunkt i ATV-turer som opplevelse. Hvis dette går på bekostning av innskrenket bruk for lokalbefolkningen, vil dette diskriminere de fastboende. Det vil da være mulig for utenbygds å kjøpe seg en reise hvor motorisert ferdsel er inkludert, mens lokalbefolkning ikke har samme mulighet. En slik utvikling kan ikke komiteen støtte.

Samisk utmarksbruk

Dagens lov tar ikke alle nødvendige hensyn til samiske lokalsamfunns tradisjonelle bruk og lokalbaserte virksomheter. Kjøring på barmark er en avgjørende viktig del av samisk utmarksbruk, og derfor vesentlig for den samiske kulturen. Det er ikke kjøringen i seg selv, men selve transporten til og fra utmarka som er viktig. En endring som tar fra folket muligheten til å bevege seg i utmarka, vil svekke de rettigheter man har til å utnytte naturen slik man har gjort i generasjoner.

Samisk utmarksbruk er under sterkt press pga den restriktive praksisen av motorferdselloven. Folk opplever å bli mistenkeliggjort når de ønsker å bruke naturgodene slik de tradisjonelt har gjort, noe som oppfattes i strid med folks rettsoppfatning. Der hvor forvaltningen ønsker vern, har samene alltid vernet ved å bruke naturen på bærekraftig måte. Det må være et bærende prinsipp at samisk utmarksbruk hensyn tas i det nye lovverket.

Komiteen vil påpeke at motorisert ferdsel ikke nødvendigvis skaper store utfordringer i naturen. Enhver menneskelig aktivitet i naturen skaper virkninger, og at det da synes i terrenget at det har vært menneskelig aktivitet, er også naturlig. Det har også befestet seg myter om at et kjørespor er nærmest uopprettelig, og vil bli stående som et sår i landskapet til evig tid. Selv i myrlendte områder ser man at kjørespor gror igjen relativt raskt når kjøringen opphører.

Det har også vært stort fokus på at trafikken med ATVer har økt kraftig de siste årene. Det er ganske naturlig at antallet har økt siden mange har byttet over fra annet kjøretøy. Noe av økningen kan skyldes dette, og ikke nødvendigvis økt motorferdsel i naturen.

Drøftinger rundt rapporten

Rapporten drøfter ulike tiltak for å begrense skadepåvirkningen fra barmarkskjøring på kort og lang sikt, hvor det blant annet nevnes flere punkter. Flere av disse har negative konsekvenser for samisk næring og naturbruk. Spesielt viktig er det å merke seg forslag:

Fase ut terrengbiler – løyper kun for ATV. Vi antar bakgrunnen for forslaget kan være at det i enkelte områder har utviklet seg fritidskjøring med spesielt utrustede biler. Men, terrengbiler og traktor har vært brukt i generasjoner for å dra til fjells, og er fortsatt det viktigste kjøretøy for deler av utmarksnæringa. En terrengbil kjører sjelden ut av sporet fordi bilen ikke er bygget for å tåle dette, mens en ATV enkelt kan kjøres overalt. ATV er et uunværlig hjelpemiddel i reindriften, mens for annen utmarksnæring (fiske, børsanking, reiseliv) er det nødvendig med terrengbiler for frakt av fisk, bær og utstyr, og den har færre negative virkninger på naturen enn ATV.

Innføre tiltak i forbindelse med elgvald. Grønne elgvald kan være en ide, om valdene er forholdsvis små, og de legges til områder som likevel er vanskelig tilgjengelig med motorkjøretøy. Å begrense antall dispensasjoner pr jaktlag gir ikke nødvendigvis positiv effekt. Det vil da bli lastet mer vekt per kjøretøy, noe som igjen vil føre til økt belastning på marka.

Krav til opplæring, kurs eller førerkort vil ramme de med streng økonomi, og skaper mer byråkrati. Det vil sannsynligvis ikke gi færre naturskader. I så måte synes holdningsskapende arbeid mer effektivt.

I tilrådningsgruppen foreslår styringsgruppen forvaltningsmodell B. Om dette blir et alternativ, må løypene avklares i forhold til berørte interesser som blant andre naturvern, kulturminner, landbruk og utmarksnæringer.

Det forutsetter at sametinget får saken til behandling når et eventuelt forslag til ny forskrift foreligger.

Forslag

Fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Gunnar Nilsen og Margit Eli Anti Oskal, fra Norske samers riksforbund (NSR) Geir Tommy Pedersen, Mathis Nilsen Eira og Randi A. Skum, fra Norske samers riksforbund og Samefolkets parti NSR/ Sfp) Gunn-Britt Retter, fra Arja Olaf Eliassen, fra Fremskrittspartiet (Frp) Aud Marthinsen og fra Nordkalottfolket Toril Bakken:

Forslag 1

Motorisert ferdsel i utmarka i barmarksesongen

Det foreslås at siste del av siste setning i Sametingsrådets forslag til innstilling strykes: ” på bakgrunn av de foreslåtte tiltakene i prosjektet.”

Fra Norske samers riksforbund (NSR) Geir Tommy Pedersen, Mathis Nilsen Eira og Randi A. Skum, fra Norske samers riksforbund og Samefolkets parti NSR/ Sfp) Gunn-Britt Retter og fra Flyttsamelista (Fsl) Per A. Bæbr:

Forslag 2

Kommer i tillegg til Sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametinget viser til at motorferdsel i utmark har økt de siste årene. Sametingets utgangspunkt er at motorisert ferdsel i utmarka skal foregå under kontrollerte former og at barmarkskjøring begrenses. Ved all ferdsel i utmark skal det tas hensyn til og ikke være til hinder for utøvelse av primærnæringer. Videre må det sikres at det gis dispensasjoner for motorisert ferdsel etter godkjente løyper og traseer.

Vår samiske identitet og selvforståelse er knyttet til landskapet omkring oss og vår egen ressursutnyttelse. I dag opplever vi at andre gruppers bruk av våre områder tillegges større vekt og betydning enn den samiske bruken av områdene. Dette er ikke akseptabelt. Sametinget mener derfor at en regulering av motorferdselen i utmarka må avspeile den samiske nærings- og nytteretten som et levende grunnlag for vår materielle kultur.

Forslag 3

Kommer i tillegg til Sametingsrådets forslag til innstilling og forslag 2.

Forvaltning av motorferdsel utgjør en del av miljøforvaltningen som handler om å ta vare på naturen og landskapet vårt, gjennom å regulere samfunnets påvirkning av miljøet. Landskapet omkring oss og vår egen ressursutnyttelse er nær knyttet til vår samiske identitet og selvforståelse, og dette grunnlaget må sikres og kunne overføres til kommende generasjoner.

Sametinget ber derfor Sametingsrådet om å fremme en sak for plenum med utgangspunkt i prosjektrapporten Barmarkskjøring i Finnmark 2010. I forslag til innstilling må rådets anbefalinger i forhold til forvaltning og tiltak inngå.

Det må også tas stilling til barmarkskjøring i forhold til områder utenfor Finnmark.

Sametinget ber også Sametingsrådet fremme sak for plenum når ny forskrift for barmarkskjøring og eventuell lovendring foreligger.

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

NKK 004/11: Retten til fiske i sjøsamiske områder

Nærings- og kulturkomiteens innstilling

Innledning

Nærings- og kulturkomiteen har drøftet sak NKK 04/11: Retten til fiske i sjøsamiske områder, og kommer med sine tilrådninger til Sametinget. Sametinget har behandlet Kystfiskeutvalget og samerettsutvalgets høringsuttalelse om kyst og fjordfiske i sjøsamiske områder, NOU 2007:12 og Kystfiskeutvalgets forslag til Finnmarkslov i Nou 2008:5. Det har vært konsultasjoner mellom Sametingsrådet og Fiskeri og kystdepartementet.

Merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Gunnar Nilsen og Margit Eli Anti Oskal, medlemmet fra Árja Olaf Eliassen og medlemmet fra Nordkalottfolket Toril Bakken Kåven, kom med følgende merknad:

Komiteen viser til at Kystfiskeutvalget har selv oppsummert sine forslag i tolv hovedpunkter. Disse lyder:

1. Det blir fastslått som et prinsipp at folk bosatt ved fjordene og langs kysten i Finnmark har rett til fiske i havet utenfor Finnmark på grunnlag av historisk bruk og folkerettens regler om urfolk og minoriteter.
2. Denne retten til fiske gjelder for alle folkegrupper.
3. Retten omfatter en rett til å fiske til eget forbruk; dernest en rett til å kunne begynne som fisker i næring; og videre en rett som yrkesfisker til å fiske en mengde som gir økonomisk grunnlag for en husholdning, enten som levevei alene eller sammen med annen næring. Dette er en rett som den enkelte fisker har overfor fiskerimyndighetene, og som ikke krever at fiskeren kjøper en kvote.
4. Retten innebærer at utvalget besvarer spørsmålet om minimumskvote positivt. Minimumskvoten gjelder ikke bare for fartøy under ti meter, men for alle fiskere bosatt i Finnmark.
5. I fjordene er det en særlig rett til fiske for folk som er bosatt ved den enkelte fjord, i loven kalt fjordretten. Et regionalt styringsorgan kan etter en nærmere vurdering åpne for at fiske også kan utøves av andre.
6. Utenfor fjordene har fiskere bosatt utenfor Finnmark rett til fiske på lik linje med finnmarksfiskere.
7. Det blir etablert et regionalt styringsorgan, i loven kalt Finnmark fiskeriforvaltning, der Finnmark fylkesting og Sametinget hver velger tre medlemmer til styret. Dette styringsorganet gir regler om fartøystørrelse og redskapsbruk i havet ut til fire nautiske mil utenfor grunnlinjene.

8. Det regionale styringsorganet vil få myndighet til å motta og fordele kvoter og tillatelser og foreta andre disposisjoner til fremme av fjord og kystfisket i Finnmark. De kvoter som fordeles på denne måten skal være personlige og ikke kunne omsettes.

9. Staten får et lovfestet ansvar for å tilføre det regionale styringsorganet så store ressurser, i form av kapital, kvoter eller fisketillatelser, at det materielle grunnlag for sjøsamisk kultur og annen kystkultur i Finnmark sikres.

10. I tillegg fremhever utvalget flere enkelttiltak som også vil kunne bidra til å styrke fjord- og kystfiske i Finnmark.

11. Eventuelle krav om anerkjennelse av rettigheter i fjord- og kystområdene utenfor Finnmark skal behandles av Finnmarkskommisjonen.

12. Utvalgets forslag innebærer i sum en egen kystfiskesone for Finnmark, i loven kalt Finnmarkssonen.

Komiteen vil videre påpeke at ILO 169 artikkel 7(1) og 15(1) forplikter staten til at urfolk deltar i henholdsvis utforming, gjennomføring og evaluering av planer og programmer, og bruk, forvaltning og bevaring av naturressursene. Disse artiklene vektlegger deltakelsen i forvaltningen eller den kollektive utøvelsen av de lover og administrative tiltak som er vedtatt etter konsultasjoner ihht ILO 169 artikkel 6 og SP artikkel 27. Det er dette Geir Ulfstein og Hans Petter Graver legger til grunn når de i sin rapport om de folkerettslige vurderingene av forslag til Finnmarkslov fastslår at artikkel 15(1) innebærer en rett for samene til deltakelse i den offentligrettslige forvaltningen av naturressursene¹. En lignende konklusjon er trukket i Rapport fra en administrativ arbeidsgruppe med medlemmer fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Justisdepartementet, Utenriksdepartementet og Sametinget som har gjennomgått utkastet til Nordisk samekonvensjon som konkluderer med at samene har rett til aktiv deltakelse i den offentlige forvaltningen av naturressurser i bestemte områder². Sametinget registrerer at også Fiskeridepartementet har stilt seg bak dette syn i konsultasjonsprosessen..

Komiteen viser videre til at selv om konsultasjoner omhandler forhold av offentligrettslig karakter, kan det vanskelig sies at konsultasjoner innebærer deltakelse i den offentligrettslige forvaltningen. En ivaretagelse av konsultasjonsforpliktelsene ved forvaltning av fiskeriressursene ihht. ILO 169 artikkel 6 og SP artikkel 27 er derfor ikke tilstrekkelig for å sikre samisk medvirkning i forvaltningen av naturressursene, som følger av ILO 169 artikkel 7 og artikkel 15.

Komiteens mindretall, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Geir Tommy Pedersen, Mathis Nilsen Eira og Randi A. Skum, medlemmet fra Norske samers riksforbund og Samefolkets parti NSR/ SJP) Gunn-Britt Retter og medlemmet fra Flyttsamelista (Fsl) Per A. Bøhr kom med følgende merknad:

SAMISKE RETTIGHETER TIL BRUK AV SJØAREALER, SALTVANNSFISKE OG LEVENDE MARINE RESSURSER

1 Geir Ulfstein og Hans Petter Graver: Rapport med folkerettslig vurdering av forslag til ny Finnmarkslov, Artikkel 15

2 Rapport fra arbeidsgruppen som har gjennomgått utkastet til Nordisk samekonvensjon, 03.10.07s.

Disse medlemmene i komiteen tar utgangspunkt i at sak 27/11 Retten til fiske i sjøsamiske områder fremmes som et ”forlik” basert på konsultasjoner mellom Sametingsrådet og Fiskeri- og kystdepartementet om NOU 2008:5 – Retten til fiske i havet utenfor Finnmark.

Disse medlemmene i komiteen viser til Sametingets vedtak i sak 23/08 og konstaterer at Fiskeri- og kystdepartementet har avvist Sametingets vedtak.

Disse medlemmene i komiteen konstaterer at fiskeri- og kystdepartementet har avvist Kystfiskeutvalgets ulike forslag nærmest i sin helhet og medlemmene konstaterer videre at konsultasjonsprosessen forslag ikke oppfyller statens folkerettslige forpliktelser ovenfor samene.

Disse medlemmene i komiteen mener at Sametinget aktivt må sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, og ivareta samens land- og ressursrettigheter etter folkeretten, intern rett, historiske rettigheter, samt samisk rettsforståelse og bruk.

Disse medlemmene i komiteen finner det uakseptabelt at Fiskeri- og kystdepartementet har avvist kystbefolknings historiske rett til fiske og at FKD legger til grunn at dagens fiskeriforvaltning er innenfor Norges folkerettslige forpliktelser ovenfor urfolk. Dette innebærer bla. at ungdom i sjøsamiske områder ikke har en rett til å begynne i forfedrenes yrke. Medlemmene kan heller ikke se at noen av de tiltak som her foreslås sikrer fremtidige kvoterettigheter for fjord og kystfiskerne og at de foreslåtte tiltak heller ikke sikrer kystbefolkningens et tilstrekkelig kvotegrunnlaget for å kunne ha fiske som levevei. Disse medlemmene konstaterer også at FKD har avvist et regionalt styringsorgan, med myndighet til å motta og fordele kvoter og tillatelser og foreta andre disposisjoner til fremme av fjord og kystfisket, samt fastsette regler om fartøystørrelse og redskapsbruk i havet ut til fire nautiske mil utenfor grunnlinjene, samt at statlige myndigheter skulle ha en lovfestet ansvar for å tilføre det regionale styringsorganet så store ressurser, iform av kapital, kvoter eller fisketillatelser, at det materielle grunnlag for sjøsamisk kultur og annen kystkultur sikres.

Dette innebærer at disse medlemmene i komiteen ikke kan gi sin tilslutning og samtykke til resultatet av konsultasjonsprosessen mellom Sametingsrådet og Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) om Kystfiskeutvalgets forslag.

BAKGRUNN

Fiskeri- og kystdepartementet høringsbrev ble publisert 11.04.2008:

«NOU 2008: 5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark – høring Kystfiskeutvalet for Finnmark vart oppnemnt ved kongeleg resolusjon 30. juni 2006. Mandatet til utvalet var mellom anna å greie ut samane og andre sin rett til å drive fiske i havet utanfor Finnmark, på prinsipielt grunnlag. Utvalet vart vidare bedt om å gjere ein historisk gjennomgang av samar og andre si utøving av fiske i Finnmark.

NOU 2007: 13 Den nye sameretten inneheld i kapittel 22 ulike synspunkt og vurderingar knytt til kyst- og fjordfiske i sjøsamiske område. Denne innstillinga vart sendt på høring 15. februar 2008. Vi ber dei høyringsinstansane som vil gje høyringssvar til denne delen av NOU 2007: 13, om å sende det til Fiskeri- og kystdepartementet saman med høyringssvar til NOU 2008: 5.

Høyringsfristen er sett til 1. desember 2008.»

Sametingets plenum har i sak 23/08 avgitt høringsuttalelse til disse innstillingene der Sametinget støtter Kystfiskeutvalget fullt ut og viser til at denne løsningen også må gjelde i de sjøsamiske områdene sør for Finnmark.

Mandatet til kystfiskeutvalget (KFU)

Norske Samers Riksforbund (NSR) har på sitt 39. landsmøte 2007 i Bodø fattet følgende vedtak:

«Norske Samers Riksforbund understreker at kystfiskeutvalgets mandat er mangelfullt, blant annet fordi det samiske bosetningsområdet går utover Finnmark, og at samene bør langs og utnytter marine ressurser i et sammenhengende kystfarvann fra russisk side og langs hele kysten ned til Trøndelag. I tillegg er det en mangel ved prosessen at retten til levende marine ressurser utover fisk, herunder introduserte arter som for eksempel kongekrabbe, ikke er inkludert i kystfiskeutvalgets mandat. Videre er bruken av sjøarealer og retten til genetisk materiale og bioprospektering utelatt i utvalgets mandat. Norske Samers Riksforbund krever derfor at samiske rettigheter må behandles under ett.»

NSR sier i sitt vedtak om kystfiskeutvalget at mandatet er mangelfullt, både når det gjelder geografi og innhold. Selv om en rekke temaer ikke er beskrevet i mandatet, velger KFU å uttale seg om feks. kongekrabbe og oppdrett. Men, Samerettsutvalget II (SRU II) drøfter en rekke forslag som det ikke taes stilling til i kystfiskeutvalgets utredning, bla. en rekke forslag som vil berøre forvaltningen av fisket også for Finnmark, dette gjelder bla. forholdet til Sametingets rolle i nasjonal fiskeriforvaltning. SRU II sier i kap. 22.5.5.2 bla. følgende:

«Samerettsutvalget vil også understreke at bruken av de marine områdene må ses i sammenheng. Virksomhet som kan få innvirkning på fisket i sjøsamiske fjorder og kystfarvann, for eksempel oppdrettsvirksomhet, og oppføring og drift av faste installasjoner som sjøkraftverk, omlastingsterminaler og ilandføringsanlegg for petroleum, må planlegges og drives på en slik måte at virksomheten ikke truer lokale fiskestammer eller det biologiske mangfoldet. Det vil for å realisere dette blant annet være viktig at både Sametinget og andre samiske og lokale fiskeriinteresser gis en rolle i de aktuelle beslutningsprosessene.»

Forholdet mellom Kystfiskeutvalget og Samerettsutvalget II

Kystfiskeutvalget uttaler i sin utredning kap. 11.26 s. 406 om forholdet til fiske i sjøsamiske områder sør for Finnmark:

«Utvalgets mandat om at utvalget skal utrede «retten til fiske i havet utenfor Finnmark», innebærer en stedlig avgrensning til fjordområdene i og kystområdene utenfor Finnmark fylke. Samtidig er det på det rene at fjord- og kystfiske er en viktig næring i sjøsamiske områder ikke bare i Finnmark, men også i deler av Troms og Nordland.»

«Selv om Kystfiskeutvalgets mandat er begrenset til fjorder i og kystområder utenfor Finnmark, og utvalget derfor ikke kommer med noen tilrådninger for områder utenfor, vil utvalget likevel anta at forholdene i sjøsamiske områder i Nordland og Troms neppe er vesentlig forskjellige fra forholdene i Finnmark. De løsninger som foreslås for Finnmark, vil derfor trolig kunne være aktuelle også for sjøsamiske områder, eventuelt med tilgrensende områder ellers i landet.»

«Det vil derfor i det videre arbeid kunne være gunstig å se de to utvalgs utredninger og tilrådninger om fjord- og kystfiske i sammenheng.» (Vår understrekning).

Samerettsutvalget II uttaler i sin utredning NOU: 2007:13, kap. 22.5.1.1 s.1110 om forholdet til kystfiskeutvalget for Finnmark:

«Samtidig er det på det rene at kyst- og fjordfiske har vært – og fortsatt er – en viktig samisk næring, og at dette ikke bare gjelder i Finnmark, men også i Troms og deler av Nordland.»

«Det er heller ikke noe geografisk overlapp mellom utvalgets mandatområde, som er knyttet til samiske bruksområder (på land og i sjø) fra og med Troms fylke og sørover, og utredningen for Finnmark som vil være avgrenset til kyst- og fjordområder utenfor Finnmark. Det ville imidlertid gi dårlig mening å avgrense det geografiske virkeområdet for eventuelle forslag fra Samerettsutvalget for å styrke kyst- og fjordfisket i sjøsamiske områder, slik at de ikke også omfatter Finnmark.»

Forholdet til andre utredninger og politiske prosesser

I tillegg er det avgitt rekke utredninger om samiske rettigheter til marine ressurser, disse har vært både grundig og omfattende, og Sametinget har ved en rekke anledninger behandlet fiskerispørsmål.

Sak R 32/08 i Sametingsrådet, Rapport om ILO-konvensjonen nr. 169, berører bla. forholdet vedrørende konsultasjonsprosessen om strukturtiltak for fiskeflåten og Kystfiskeutvalgets mandat. I Sametingsrådets vedtak slås det fast i rapporten til ILO at Sametinget har flere eksempler på brudd på både på konsultasjonsavtalene og konsultasjonsplikten i forhold til ILO som gjelder rettigheter til marine ressurser. I sak R 32/08 berøres også prosessene i forhold til stortingsmeldingene om kongekrabbe, strukturvirkemidler i fiskeflåten og ny havressurslov.

Sametingets syn har fulgt sakene og er referert i den siste av de tre prosessene, St.meld. nr. 40 (2006-2007) Forvaltning av kongekrabbe under punkt 5.3.2 som lyder:

"Sametinget har gitt uttrykk for at urfolksperspektivet skulle vært inkludert i meldingen, slik regjeringen, etter Sametingets syn, er forpliktet til etter nasjonal rett og folkeretten. Sametinget bemerker at selv om Kystfiskeutvalget er i gang med en utredning, er ikke alle aspekter ved urfolksrettigheter berørt der.

Sametinget kan ikke akseptere at urfolksspørsmålet skyves ut til parallelle og etterfølgende prosesser ved å avvente Kystfiskeutvalgets konklusjoner. Sametinget understreker at Kystfiskeutvalget springer ut av en annen lovprosess, og at utvalgets mandat gjelder samer og andres rett til fiske i havet utenfor Finnmark og inneholder ingen eksplisitt passus om uttak av kongekrabbe. Sametinget kjenner heller ikke til at Kystfiskeutvalget har fått informasjon om at enda et nytt saksområde skal skyves inn under utvalgets arbeid.

Sametinget har videre vist til at Fiskeri- og kystdepartementet i forbindelse med konsultasjonene om Kystfiskeutvalget var opptatt av å begrense utvalgets mandat i størst mulig grad, under henvisning til etterfølgende prosesser. Departementet var helt tydelig på at ordlyden i mandatet skulle være begrenset til fiske, og ikke til villevende marine ressurser. Sametinget bemerker at innenfor et kort tidsrom er dette den tredje oppfølgende prosess på rad der Fiskeri- og kystdepartementet ikke ønsker å drøfte urfolksperspektivet i tilknytning til ressursene i havet, men viser til at man avventer konklusjonene fra Kystfiskeutvalget. Både hver for seg og samlet utgjør dette etter Sametingets syn et bevisst brudd på folkeretten fra departementets side."

I proposisjonen til havressurslov hadde Sametinget følgende merknad under kapittel 10.4:

"Sametinget har gjennom sin høringsuttalelse og gjennom hele konsultasjonsprosessen gjort det klart at havressursloven må være innenfor udiskutable folkerettslige rammer. For at staten Norge ikke skal bryte sine folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk er det helt nødvendig at havressursloven anerkjenner og sikrer det samiske folks adgang til utnyttelsen av de fornybare marine ressurser, og at samene som urfolk gis adgang til deltagelse i forvaltningen av disse. Sametinget gjorde det på et tidlig stadium i prosessen klart at statlige myndigheters forpliktelser overfor samene som urfolk er en sentral og viktig del av den helhet loven vil måtte utgjøre, noe som understøttes både av lovens virkeområde og av havressurslovutvalgets mandat. Sametinget har understreket at de samiske rettigheter til havressursene følger av grunnlov, av sedvane og av folkeretten og følgelig ikke kan

marginaliseres. Sametinget har framhevet at de deler av havressurslovutvalgets mandat som ikke ble oppfylt hva gjelder samiske rettigheter til havressursene, måtte følges opp i departementets arbeid og konsultasjoner med Sametinget om lovforslaget. Sametinget har klart gitt uttrykk for at det ikke er tilstrekkelig at dette løses ved at man henviser til parallelle eller etterfølgende prosesser. Sametinget er kritisk til at departementet likevel har valgt en behandlingsform der kun deler av loven skal fremmes, fordi det vil umuliggjøre en nødvendig helhetlig behandling. Sametinget understreker at en slik behandlingsform innebærer at departementet fremmer en proposisjon som er en videreføring av et forslag til en havressurslov som bygger på ufullstendige premisser og heller ikke er tilstrekkelig vurdert. Dette er et forhold som har gjort det svært vanskelig for partene å konsultere seg frem til enighet i denne saken. Sametinget vil i tillegg understreke at når det gjelder Kystfiskeutvalgets utredning som departementet viser til og de forslag dette vil avstedkomme, ligger det her flere begrensninger i utvalgets mandat i forhold til det virkeområde en fremtidig havressurslov skal favne over. Det klareste eksempel på dette er de ulike geografiske virkeområder som ligger i forslaget til havressurslov og i Kystfiskeutvalgets mandat. Sametinget viser til at disse begrensningene var noe departementet selv insisterte på blant annet under henvisning til at det ville komme senere lovprosesser, som havressursloven.

Departementets valgte behandlingsform av havressursloven vil dermed føre til at man likevel må gjøre oppfølgende lovarbeid både for de områder som omfattes og som ikke omfattes av Kystfiskeutvalgets mandat.

Sametinget har på denne bakgrunn vært helt tydelig på at når departementet likevel ønsker å avvende Kystfiskeutvalgets konklusjoner før disse grunnleggende forhold innarbeides i lovteksten vil det naturligst stadig være at man også avventer med å fremme proposisjonen som sådan, slik at urfolksrettighetene kan innarbeides slik statlige myndigheter er forpliktet til.

Sametingets subsidiære posisjon har innebåret at Sametinget ikke motsetter seg at loven fremmes nå, men at det i proposisjonen framkommer at og hvordan Regjeringen raskt forplikter seg til å følge opp urfolksdimensjonen.

Sametinget har funnet grunn til å presisere at en eventuell tilslutning til havressursloven som helhet bare kan gis når det foreligger et proposisjonsforslag på bakgrunn av Kystfiskeutvalgets utredning, og det nødvendige oppfølgende tilleggsarbeid utover Kystfiskeutvalgets nåværende mandat. Avgjørende for Sametingets endelige standpunkt vil her være hvorvidt lovens helhet da omsider vil være innefor udiskutable folkerettslige rammer. Sametinget legger til grunn at departementet i det oppfølgende arbeid snarest utarbeider et grunnlagsmateriale for reelle og substansielle konsultasjoner. Konkrete lovforslag må som et resultat av dette utarbeides og en snarlig og oppfølgende proposisjon må fremmes for Stortinget i inneværende stortingsperiode."

Urfolksrettigheter og historiske rettigheter

Det sirkumpolare området har vært dominert av urfolk som historisk har bebodd området og utnyttet ressursene. Det er et område med årtusenlang bosetning, bruk og tilhørighet. Området har en rik kulturarv, og særegne tilpasninger basert på naturgrunnlaget og tradisjonelle kunnskaper om miljøet.

Staten Norge er grunnlagt på territoriet til to folk, samer og nordmenn. Territoriet omfatter land, såvel som sjø og havområder (under og over jorden, under og over havoverflaten). Samene er opprinnelig folk i de gjeldende områder noe som i seg selv er grunnlag for rettigheter.

Høsting av havets ressurser har i uminnelige tider vært en kulturbærer og en av hovednæringene for den samiske befolkning. Samene som gruppe har gjennom sin bruk av sjøen ervervet seg rettigheter i forhold til de marine ressursene og til bruken av saltvannsområdene. Det samiske folk har i samiske områder en historisk, sedvanemessig og urfolksbasert rett i forhold til marine ressurser og til disponeringen av saltvannsområdene.

Samisk fiskeriutvalg konkluderte i sin innstilling med at samene deltok både i hav-kyst og fjordfiske og at inntektene fra fisket var en viktig del av det økonomiske grunnlaget for den sjøsamiske kulturen.

Det innebærer bla. at samene også har en historisk rett til en andel av bestandene, uansett om den befinner seg i Barentshavet (torsk) eller rundt Island (sild). Dette er bestander som vandrer og jevnlig befinner seg i samiske områder. Samene høster og har tradisjonelt høstet av disse ressursene.

Det er dermed viktig at det også tas utgangspunkt i fisket som en ressurs og ikke bare hvor fisket har vært drevet. Rettigheter til fiske knytter seg særlig til forvaltningen av de ulike fiskebestandene. Forvaltning av ressursene er et fordelings spørsmål som involverer både Norge som stat og Norge i forhold til andre stater, og samene som urfolk og et av to folk i Norge. Helhetlige fordelings spørsmål er avgjørende i forhold til hvem som skal kunne fiske på hva. For eksempel er viktige arter forbeholdt den havgående flåte. Fiske med store havgående fartøy fratar ikke uten videre samene rettigheter utenfor de kystnære farvann.

Disse medlemmene i komiteen vil også vise til urfolksrettigheter i andre land f.eks. Canada, New Zealand og Norge.

-Canada. Den Canadiske staten dekker minst 50 ulike urfolk med store kulturelle og geografiske forskjeller innen sine grenser. Den Canadiske stat henter sin legitimitet fra ulike lokale politiske nivå. Den sentrale regjeringen må forholde seg både til ulike Urfolksgrupper og regionale politikere når politikk skal utformes.

-New Zealand. Maoriene utgjør ca. 15% av landets befolkning. I løpet av nyere tid er rettigheter tilbakeført til Maoriene. I forhold til fiskerettigheter fikk de rett til 10% av alle kvoter i systemet, 20% av alle arter som skulle inn i kvotesystemet i fremtiden og en betydelig finansiell kompensasjon som gjorde dem i stand til å kjøpe halvparten av New Zeelands største fiskeriselskap. Det anslås at de kontrollerer ca. 1/3 av landets fiskerikvoter og er aktive i alle deler av fiskerinæringa.

Disse medlemmene i komiteen viser til at tidligere politikk og allerede innførte ordninger har i liten grad tatt hensyn til samiske rettigheter, statlige myndigheter har plikt til å innarbeide rettighetene i dagens forvaltnings system. Dette innebærer et medlemmenes syn at det gjeldende forvaltningsregimet er rettstridig ved at det strider mot etablerte rettigheter etter intern rett og folkeretten.

Disse medlemmene i komiteen mener at samiske rettigheter til fiske må anerkjennes og styrkes i form av konkrete lovbestemmelser som sikrer og anerkjenner samer og andres rett til fiske. Det er viktig at en sikrer og vektlegger hensynet til de marine ressurser som en del av samenes materielle kulturgrunnlag, sikrer samisk deltakelse og medbestemmelse i ressursforvaltningen samt sikrer og styrker det samiske materielle kulturgrunnlag eksempelvis ved tilbakeføring av historiske rettigheter. Sametinget må også sikres en rolle som selvstendige politiske aktører som har reel medbestemmelse og innflytelse over utviklingen.

Målsetningen er å sikre samenes rettigheter til fiske, marine ressurser og bruken av sjøarealene, og bidra til helhetlige løsninger der de overordnede rettighetsprinsippene er på plass. Samiske rettigheter bygger på historisk bruk av alle samiske sjøarealer, høsting av marine ressurser, lokal sedvanerettsdannelse og folkerettslige forpliktelser.

Disse medlemmene i komiteen vil på denne bakgrunn anbefale Sametinget at samenes rettigheter til marine ressurser og –områder utredes i forhold til folkeretten med sikte på å bringe saken videre i folkerettesystemet.

Disse medlemmene i komiteen ber også om at konsultasjonsprosessene vurderes og gjennomgås i forhold til de erfaringer Sametinget har i denne sak og i andre konsultasjoner, med sikte på at konsultasjonsprosessene er i henhold til folkeretten.

Forslag

Fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap), fra Árja og fra Nordkalottfolket:

Forslag 1

Erstatter Sametingsrådets forslag til innstilling.

Retten til fiske i sjøsamiske områder

Gjeldende urfolksrett bygger på en forutsetning om anerkjennelse av urfolks historiske rettigheter til blant annet kyst og fjordfiske i tradisjonelle urfolksområder. Når det gjelder historiske rettigheter mener Sametinget at disse eksisterer og alltid har eksistert på bakgrunn av bosetning og bruk ved kysten i over 10 000 år. Samene har slike rettigheter på grunnlag av alders tids bruk og lokale sedvanerettigheter. Sametinget har videre understreket at regjeringen må ta hensyn til gammelt lovverk på dette området. Eksempelvis lappekodusillen fra 1751 og Jordutvisningsresolusjonen fra 1775 som fastslår finnmarkingenens førsterett til fiske. Det var et flertall av samer i Finnmark på den tid. Sametinget minner også om Kåfjorddommen som også beveger seg langt i retning av å uttrykke at det er snakk om sedvanerettighet hvor de lokale fiskerne fikk erstatning. Dette fordi fiskefeltene deres ble mindre tilgjengelig på grunn av kraftutbyggingen som førte til mere is på fjorden. Sametinget viser til at norske myndigheter vant frem i fiskerigrensesaken mot Storbritannia³ i Haag med den begrunnelse at læren om «fritt fiske» aldri hadde fått fotfeste langs Norges kyst. Dommen viser at påvisningene av den historiske bruken langs kysten med lokale sedvaneregler, var sentral for avgjørelsen. Disse historiske kjensgjeringene må også vurderes i lys av Norges forpliktelser etter blant annet Art. 37 i FNs Urfolksdeklarasjon.

Sametinget konstaterer at samene har etablerte rettigheter til fiske og andre fornybare marine ressurser i de kystnære samiske områdene. Denne retten bygger både på samenes tilstedeværelse og historiske bruk av sine tradisjonelle områder og på folkerettens regler om urfolk og minoriteter. Dette er et uomtvistelig faktum, og støttes blant annet opp av Kystfiskeutvalgets innstilling og av internasjonal rett.

Sametinget og departementet har gjennom konsultasjonsprosessen om oppfølging av Kystfiskeutvalgets innstilling drøftet en rekke tiltak som partene anser nødvendig å gjennomføre for å revitalisere og styrke sjøsamisk kultur og sikre sjøsamenes rettigheter gjennom konkrete lovtiltak. Sametinget presiserer at ingen av de lovmessige tiltak gjør inngrep i disse allerede eksisterende rettighetene. Sametinget har hele veien gjort det klart at man ikke har mandat til å forhandle bort det samiske folks historiske rettigheter og de rettigheter som følger av folkeretten. Norge er en rettsstat. Sametinget forutsetter derfor at de historiske elementene som er nevnt ovenfor blir gjort til gjenstand for en avklaringsprosess med sikte på å anerkjenne og styrke sjøsamenes rettigheter i tråd med bestemmelsene i urfolksdeklarasjonen.

Sametinget har i denne omgang valgt å fokusere på løsninger som vil bidra til å sikre en rett til fiske for befolkningen i de sjøsamiske områdene. Sametingets syn på rettighetsgrunnlaget for retten til fiske i sjøsamiske områder forutsettes å komme til uttrykk i lovproposisjonens omtale av rettsgrunnlagene. Sametinget har tidligere vedtatt, og står fast ved at alle relevante rettskilder, så vel som nasjonale og internasjonale eksperter, underbygger sjøsamenes historiske rettigheter til fiske og deres rett til særskilte tiltak for å bevare og styrke deres kultur og levesett. Sametinget mener det er grunnleggende at lovgivningen innenfor fiskerisektoren må være innenfor Norges folkerettslige forpliktelser og i henhold til de historiske rettigheter samene alltid har hatt til fisket.

Sametinget konstaterer at de foreslåtte tiltakene kan anses som et viktig første skritt på vei mot en full sikring og anerkjennelse av samenes og den øvrige lokalbefolknings rettigheter til de viltlevende marine ressurser etter intern rett og folkeretten. Sametinget viser til at en slik anerkjennelse av den historiske retten til fiske vil være påkrevd fra statlige myndigheters side i den videre prosessen med revitaliseringen av sjøsamenes kultur og levesett. En slik anerkjennelse fra statlige myndigheters vil kunne bidra til en gjenoppretting av tidligere tiders urett og assimileringsspolitikk som særlig rammet den sjøsamiske befolkning. Dette vil også styrke urfolks påvirkningsmulighet innenfor den nasjonale fiskeripolitikken.

Sametinget ser det videre som nødvendig at retten til å fiske i fjordene og i de kystnære farvann nå lovfestes. Dette vil sikre at historien ikke gjentar seg og man risikerer ikke å kaste kyst- og fjordfiskerne på land. Sametinget er positiv til tiltak som kan hindre at norske myndigheter stenger ute de minste båtene fra fisket i fjorder og kystnære farvann, og mener det er nødvendig at denne gruppen skal prioriteres fremfor andre ved ressursknapphet. Derfor anser Sametinget det som nødvendig med en egen lovregel som forplikter fiskeriforvaltningen til å legge vesentlig vekt på hensynet til samisk kultur og samiske lokalsamfunn i alle typer avgjørelser som berører disse samfunnene.

Sametinget understreker viktigheten av at departementet støtter opp om forslaget å styrke vernet av de minste båtens ressurstilgang, blant annet ved å innføre et generelt forbud mot fiske for båter over 15 meter innenfor fjordlinja. Folkerettens minstestandarder må alltid ligge til grunn, og Sametinget viser til at den prinsipale posisjon hele tiden har vært at ILO konvensjon 169 må inkorporeres i norsk rett, primært gjennom menneskerettsloven. Siden dette standpunktet ikke har fått gehør fra norske myndigheter vil det være et skritt i riktig retning at Norges eksisterende folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk presiseres i deltakerloven. Det er prinsipielt viktig at det foreslås en lovbestemmelse som skal sikre at fiskeriforvaltningen i fremtiden skal være i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

Sametinget ser behov for en presisering av at lokale sedvanerrettigheter og historiske rettigheter til fisket må anerkjennes. Det vil derfor være av betydning at Finnmarkskommisjonen skal lovfeste gjennom finnmarksloven og identifisere og anerkjenne bruks- og eiendomsrettigheter på land. Dette bør gjelde også i sjøen utenfor Finnmark. For områdene sør for Finnmark fylke vil dette bli gjenstand for en oppfølgende prosess i forbindelse med oppfølgingen av forslaget til Samerettsutvalget II. Sametinget påpeker i denne sammenheng at Finnmarkskommisjonen skal bygge sine avgjørelser på gjeldende rett, hvor spesielt samiske sedvaner og rettsoppfatninger og folkeretten er viktige rettskilder. En slik anerkjennelse av samisk sedvanemessig bruk vil bidra til at kommende generasjoner samer sikres en trygg framtid med bakgrunn i deres forfedres bruk av deres tradisjonelle områder. Sametinget vil gjøre oppmerksom på at Finnmarkskommisjonen allerede i dag er sterkt underfinansiert ved at de midler som er gitt over statsbudsjettet ikke i tilstrekkelig grad kanaliseres videre av Domstolsadministrasjonen. Kommisjonen har derfor ikke mulighet til å arbeide etter det tidsperspektivet som finnmarkslovens intensjoner tilsier.

For Sametinget har det hele tiden vært viktig at også områder utenfor Finnmark, skal omfattes av de tiltak og lovbestemmelser som settes i verk. På dette området legges konsultasjonsresultatet til grunn, og man har oppnådd et videre virkeområde enn det Kystfiskeutvalgets mandat ga rom.

Rettighetsbestemmelsen, forholdet til folkeretten, vektleggingsbestemmelsen og forbudet mot større båter samt minimumskvoter gjelder for hele det sjøsamiske området. Sametinget støtter også opp om at store deler av Troms fylke og deler av Nordland omfattes av lovforslaget.

Sametinget har i alle år arbeidet for en sterkere lokal forankring i forvaltningen av fiskeressursene. Dette for gi fiskerne større innflytelse når bruken av ressursene avgjøres. Sametinget mener man skal tillegge et lokalt forankret forvaltningsorgan beslutningsmyndighet, for eksempel når det gjelder redskapsbegrensninger, kvotefordeling, fastsettelse av fjordlinjer og dispensasjon fra forbudet mot større båter. Sametinget ved flere anledninger understreket at en løsning som ikke medfører beslutningsmyndighet vil være under de folkerettslige minstestandarder, da med tanke på retten til medbestemmelse i den offentligrettslige ressursforvaltningen samene har etter ILO konvensjon 169 art 15. Det må videre være klart at den konsultasjonspraksis man har i Norge etter konsultasjonsavtalen er en gjennomføring av ILO konvensjon art 6 som er svakere enn art 15.

Sametinget ser at etablering av en fjordfiskerinemnd med lik representasjon fra fylkeskommunene og Sametinget vil være et skritt i riktig retning når det gjelder sikring av lokal medbestemmelsesrett i fiskeriforvaltningen. Det er av grunnleggende betydning at samene ikke blir i mindretall i et slikt organ og at organet skal kunne foreslå lokale reguleringer i Finnmark, Troms og Nordland, samt foreslå hvordan fordelingen av tilleggskvoter skal skje. Sametinget legger i denne forbindelse til grunn at et slikt nemnd i kraft av sin kompetanse om lokale forhold også bør ha mulighet til å utvikle seg over tid. Nemnden forutsettes å være en tung faglig og politisk aktør, og en sentral premissleverandør for fiskeriforvaltningen.

Sametinget beklager at løsningen som nå foreslås for fremtidig fiskeriforvaltning ikke ligger innenfor udiskutable folkerettslige rammer. Det er derfor enighet om at partene gjennom nye forhandlinger skal avgjøre hvilke arbeidsområder og myndighet nemnden skal ha.

Sametinget ønsker å sikre samenes medbestemmelse etter folkeretten ved at det gjennomføres videre konsultasjoner hvor det blant annet utarbeides en egen rammeavtale om konsultasjoner i fiskerispørsmål mellom fiskeridepartementet og Sametinget. Rammeavtalen skal styrke Sametingets stilling i fiskerisaker utover den generelle konsultasjonsretten i konsultasjonsavtalen av 2005. For Sametinget vil det være avgjørende at en løsning skal ivareta retten til medbestemmelse i ILO konvensjonen 169 art 15.

Sametinget forutsetter at denne løsningen som her skisseres som et første skritt i oppfølgingen av Kystfiskeutvalgets innstilling må ses i sammenheng med den videre prosessen angående Samerettsutvalget II. Her viser man blant annet til at det vil være nødvendig å komme tilbake til ytterligere tiltak for å sikre sjøsamiske rettigheter ved annen bruk av sjøområdene. Sametingets rolle og andre spørsmål knyttet til forvaltningen av marine ressurser i de tradisjonelle sjøsamiske områdene, må avklares i det videre arbeidet med Samerettsutvalget II. Sistnevnte utvalgs arbeid reiser flere problemstillinger knyttet til forvaltning og bruk av sjøarealene i dette området.

Sametinget føler et stort ansvar overfor andre urfolk som avventer de løsningene som Sametinget og den norske stat skal komme til enighet om. Sametinget anser derfor ikke disse tiltakene som et endelig punktum for oppfølgingen av Kystfiskeutvalgets forslag. Tiltakene som er fremforhandlet er sårt tiltrengte strakstiltak som skal bidra til å avhjelpe den kritiske situasjon sjøsamiske lokalsamfunn befinner seg i. For Sametinget er det avgjørende at forslagene til dels er tuftet på de samme vurderingene som tiltakene til Kystfiskeutvalget, blant annet ønsket om å rette opp uretten fra 90-tallets fiskeripolitikk.

Sametinget kan på denne bakgrunn slutte seg til de strakstiltak som er skissert ovenfor, med det klare forbehold om at Sametinget ikke slutter seg til departementets grunnlag, begrunnelse og forståelse av rettsgrunnlaget for de foreslåtte tiltakene. Videre tar Sametinget forbehold om at de oppfølgende prosesser man har blitt enige om, skal resultere i en løsning som er innenfor udiskutable folkerettslige rammer. Særlig gjelder dette styrking av samenes rett til deltakelse i den offentligrettslige forvaltningen av fiskeressursene og Sametingets krav om anerkjennelse av de historiske rettighetene samene har etter alders tids bruk og annet grunnlag.

Fra Norske samers riksforbund (NSR), fra Norske samers riksforbund og Samefolkets parti NSR/ S/P) og fra Flyttsamelisten (Fs):

Forslag 2

Erstatter Sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametinget kan ikke slutte seg til resultatet av konsultasjonsprosessen mellom Sametingsrådet og Fiskeri- og kyst departementet om Kystfiskeutvalgets forslag.

Forslag 3

Sametinget viser til den fremforhandlede avtale mellom Sametingsrådet og Fiskeri- og kystdepartementet som skisserer flere tiltak til løsning i forhold til retten til fiske i sjøsamiske områder.

Før Sametinget fatter sin endelige beslutning i saken, må det gjennomføres en eksternt juridisk vurdering av hvilke konsekvenser et eventuelt samtykke fra sametingets side vil bety, blant annet sett i forhold til en folkerettslig prosess.

Sametinget mener også at merknader til lovendringer må foreligge før Sametinget behandler saken.

Fra Fremskrittspartiet (Frp) Aud Marthinsen:

Forslag 4

Erstatter Sametingsrådets forslag til innstilling.

Retten til fiske i sjøsamiske områder

Sametinget kan ikke slutte seg til rådets innstilling.

Sametinget viser til Kystfiskeutvalgets innstilling i NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark (Finnmarksfiskeloven) og til Samerettsutvalgets innstilling i NOU 2007:13 Den nye Sameretten.

Sametinget er kritisk til å gi særrettigheter til enkeltgrupper på bakgrunn av sosial, kulturell, historisk eller etnisk tilhørighet på bekostning av den øvrige befolkning.

Sametinget er opptatt av like rettigheter til alle som ønsker å ha fiske som næringsvei uavhengig av hvor i landet de kommer fra.

Sametinget er opptatt av at det legges opp til et fiskeri i samsvar med en forsvarlig ressursforvaltning og høsting av fiskebestandene i norsk territorialfarvann.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader og forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Undertegnede har lest møteprotokollen og funnet at de vedtak som er ført inn i protokollen er i overensstemmelse med Nærings- og kulturkomiteens vedtak.

Karasjok, 26.05.11

Nærings- og kulturkomiteen

Toril Bakken Kåven
komitéleder

Randi A. Skum
saksordfører

Heidi P. Greiner Haaker
saksordfører